

Natuurlijkhebbber woont in de stad

De visie van Marten Bierman, als planoloog verbonden aan SISWO, Instituut voor Maatschappijwetenschappen en lid van de Eerste kamer.

Wie de natuur lief heeft wone in de stad. Deze aan Belle van Zuylen toegeschreven *one-liner* geeft treffend weer waar het bij stad en milieu om draait. Zonder steden zijn er geen open landschappen in een dichtbevolkt en klein land als het onze. En zonder landschap kan milieu van enige kwaliteit niet gedijen. Deze worsteling tussen bebouwen en niet bebouwen is nog altijd gaande. Recent startte de Vereniging Milieudefensie nog de actie Trek de Groene Grens in een poging de oprukkende verstedelijking een halt toe te roepen. Deze zorg om de laatste open ruimte wordt gedeeld door een meerderheid van de bevolking. De Rijksplanologische Dienst meldt ons in de Verkenningen 1996 al de uitslag van een NIPO-enquete waaruit blijkt dat meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat "Nederland vol is". Voor de Randstad vindt 83 procent dat in extreme mate opgaan. Sindsdien zijn er weer honderdduizenden woningen bijgebouwd in VINEX-lokaties en daarbuiten. Bovendien zijn die woningen in onstedelijke dichtheden neergezet en zijn die VINEX-lokaties alleen administratief tot

de stad te rekenen omdat ze binnen de opgerekte gemeentegrens zijn komen te liggen. De Utrechtse uitbreidingswijk Leidsche Rijn ligt in werkelijkheid zelfs in wat oorspronkelijk het Groene Hart van de Randstad was. Dat hart is vrijwel letterlijk uitgehold om aan een flinke bouwlokatie te komen. En dat terwijl het behoud van het Groene Hart sinds mensenheugenis een doelstelling is van ons nationale ruimtelijk beleid. Met deze woningbouw wordt bovendien niet voorzien in de woonbehoefte maar in de woonbegeerte. Er heerst geen woningnood meer dus gaat het vooral om (nog) beter wonen. Daarbij wordt steeds meer calculerend verhuisd. Lage rentestand en belastingvoordeel jagen bemiddelde huishoudens van de huur naar de koopsector waar zo een leuk vermogen bij elkaar kan worden gewoond. En de overheid als meeverdiener aan de omzetting van bouwland in bouwgrond faciliteert dit marktproces zonder zich te bekommeren om de milieugevolgen daarvan. Wonen komt nooit alleen en vergt infrastructuur. Ontbrekende openbaar vervoerverbindingen naar de centrale stad jagen het particuliere autogebruik verder op en teisteren zo het toch al zwaarbelaste stadsmilieu nog eens extra. En omdat de woningnood voorbij is zijn de nieuwgebouwde woningen nauwelijks voor nieuwe gezinnen maar voor bestaande die ergens anders woonruimte verlaten. Zo kwamen de eerste bewoners van Leidse Rijn van het Utrechtse Kanaleneiland. En zo bevordert de overheid zelf de vervalspiraal. Op grond van praktijkcijfers berekende ik al eens dat elke nieuwe woning op IJburg, de Amstederdamse VINEX-lokatie in het IJmeer, niet meer dan 0,7 nieuwe Amsterdammers zal genereren. Naarmate er meer VINEX-nieuwbouw wordt opgeleverd zal dit getal nog dalen. Aldus kalft het draagvlak van voorzieningen voor de stad als geheel zodanig

af dat er te weinig klanten per hectare resteren om bijvoorbeeld een goed net van openbaar vervoersverbindingen te exploiteren. Ook dat wakkert autogebruik verder aan en ondermijnd het stedelijk milieu verder. Het wordt voor stadsbesturen daardoor weer moeilijker om voor stadscentra autoluw beleid te ontwikkelen en te handhaven. Erger nog, de praktijk glijdt nu zelfs af naar capitulatie ten koste van de (binnen-)stadsbewoner. Net als bij het Groene Hart wordt milieuschade eenvoudig weg geadmireerd. Terwijl de Wet Geluidhinder een voorkeurswaarde kent van vijftig decibel voor verkeerslawaaai zijn als gevolg van de aanzwellende stroom auto's nu overal ontheffingsverzoeken in de maak om via hogere toe te stane geluidswaarden (weer) aan de wet te voldoen die nu wordt over(t)reden. De grote (goedkope) huurwoningenvoorraad bevindt zich nu juist in die gebieden. Vitale huishoudens vertrekken naar de VINEX. De (grotere) huishoudens met een laag inkomen en een vaak matige gezondheid blijven achter. Zo werd Amsterdam al één van de ongezondste hoofdsteden van Europa. Ziedaar het bedenkelijk resultaat van de ongenueerde omhelzing van marktwerking. Zelfs de volksgezondheid is handelsobject geworden. Intussen wordt er inzake stad en milieu met normen verder gemarchandeerd in een dertiental experimentele projecten. Goed kan dit niet blijven gaan. Algemeen belang vergt soms het trekken van onverbidelijke grenzen. Waar anders dient zo'n overheid voor? Ik heb een fuut gezien, riep ooit Jac. P.Thijssse voldaan na een dag spoorzoeken in het buitengebied. Die beesten zwemmen nu gewoon in de stadsgrachten. Niet omdat het milieu daar zo geschikt is, maar omdat het buiten helemaal niet meer is uit te houden. Milieu en stadsmens blijft het hoofdthema...